

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้คือ

1. เพื่อศึกษาถึงความต้องการการนิเทศของนักศึกษาฝึกสอนวิชาเอกภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ในด้านต่าง ๆ ในวิทยาลัยครูภาคเหนือ
2. เพื่อศึกษาถึงปริมาณความช่วยเหลือด้านการนิเทศ ที่นักศึกษาฝึกสอนวิชาเอกภาษาไทยได้รับ
3. เพื่อเปรียบเทียบปริมาณความช่วยเหลือที่นักศึกษาต้องการ กับความช่วยเหลือที่ได้รับจากการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์และจากครูพี่เลี้ยง

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากเอกสาร รายงานการวิจัย รวมทั้งข้อเสนอแนะของผู้มีความรู้และประสบการณ์การนิเทศและการฝึกสอนของนักศึกษา มาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม ซึ่งมีแบบสอบถาม 3 แบบ คือ แบบรายการตรวจสอบ (Check list) แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) และแบบปลายเปิด (Open end)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ นักศึกษาฝึกสอนวิชาเอกภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ในวิทยาลัยครูภาคเหนือ 8 แห่ง ที่ออกฝึกสอนในปีการศึกษา 2522 ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามผ่านทางอาจารย์นิเทศก์ของแต่ละวิทยาลัยไปยังกลุ่มประชากร จำนวนแบบสอบถามที่นำส่ง 298 ฉบับ เมื่อได้รับแบบสอบถามคืน ปรากฏมีแบบสอบถามที่สมบูรณ์พอที่จะใช้วิเคราะห์ได้จำนวน 256 ฉบับ (ร้อยละ 85.91) การ

วิเคราะห์ข้อมูลกระทำโดยการหาค่าร้อยละ (Per cent) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) ของความต้องการและการได้รับการนิเทศ การหาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Diviation) และการทดสอบความแตกต่างของความต้องการและการได้รับการนิเทศ โดยใช้ z-test แล้วแสดงการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตารางประกอบคำอธิบาย

สรุปผลการวิจัย

ผลของการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามนั้น นักศึกษาฝึกสอนวิชาเอกภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ในวิทยาลัยครูภาคเหนือ ส่วนใหญ่เป็นหญิงคิดเป็นร้อยละ 82.03 และมีอายุ 20 ปีมีจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 42.96 รองลงไปคือ ร้อยละ 34.37 ที่มีอายุ 22 ปี ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีพื้นความรู้ เดิมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 คิดเป็นร้อยละ 73.05 ที่มีพื้นความรู้ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษามีเพียงร้อยละ 26.56 และไม่เคยฝึกสอนหรือไม่เคยสอนมาก่อนถึงร้อยละ 70.69 นักศึกษาส่วนมากฝึกสอนในระดับประถมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 73.96 และได้ฝึกสอนวิชาภาษาไทย และวิชาอื่นอีก 1 วิชาเป็นจำนวนมากที่สุดถึงร้อยละ 44.16 ที่ได้ฝึกสอนวิชาภาษาไทยและวิชาอื่นอีก 2 วิชาอยู่ในอันดับรองลงไปคือ ร้อยละ 23.44 ที่สอนวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องกับวิชาภาษาไทยมี ร้อยละ 5.07

2. เกี่ยวกับการนิเทศฝึกสอนในด้านการเตรียมตัวสอนและการทำบันทึกการสอน นักศึกษาฝึกสอนวิชาเอกภาษาไทย ระดับ ป.กศ. ชั้นสูง ต้องการคำแนะนำช่วยเหลือจาก อาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงอยู่ในระดับมากทุกประเด็น โดยต้องการคำแนะนำในการใช้หลักสูตรภาษาไทยมากเป็นอันดับหนึ่ง และต้องการการสังเกตการสอนของครูพี่เลี้ยงก่อนเริ่มฝึกสอนมากเป็นอันดับที่สอง ในขณะที่เดียวกัน นักศึกษาได้รับคำแนะนำช่วยเหลืออยู่ในระดับปานกลางทุกประเด็น กล่าวคือได้รับการตรวจและแก้ไขบันทึกการสอนโดยละเอียดล่วงหน้า อยู่ในระดับปานกลางอันดับแรก และได้รับคำแนะนำในการทำบันทึกการสอนประจำวัน ในระดับปานกลางเป็นอันดับที่สอง

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเป็นรายข้อพบว่า ความต้องการการนิเทศและการได้รับความช่วยเหลือแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทุกประเด็น

3. นักศึกษาฝึกสอนต้องการคำแนะนำช่วยเหลือจากอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงในค่านจุดประสงค์ของการสอนภาษาไทยในระดับมากทุกประเด็น ที่ต้องการมากเป็นอันดับแรกก็คือ ต้องการคำแนะนำในการเขียนวัตถุประสงค์เพื่อสอนทักษะทั้ง 4 ทางภาษาไทย (ฟัง พูด อ่าน เขียน) ให้สัมพันธ์กัน ในแง่ของการได้รับการนิเทศ นักศึกษาฝึกสอนได้รับความช่วยเหลืออยู่ในระดับปานกลางเกือบทุกประเด็น ยกเว้นคำแนะนำในการเขียนวัตถุประสงค์เพื่อสอนหลักภาษา การใช้ภาษา และวรรณคดีให้สัมพันธ์กันนั้น นักศึกษาได้รับการนิเทศอยู่ในระดับน้อย

และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเป็นรายข้อก็พบว่า ความต้องการการนิเทศและการได้รับความช่วยเหลือของนักศึกษาฝึกสอนวิชาเอกภาษาไทย ระดับ ป.กศ.ชั้นสูง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในทุกประเด็น

4. ความต้องการความช่วยเหลือจากอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงในค่านเนื้อหา แบบเรียน และเอกสารประกอบนั้น นักศึกษาต้องการอยู่ในระดับมากทุกประเด็น โดยต้องการการตรวจแก้เนื้อหาที่จะใช้สอนให้ถูกต้องก่อนที่จะให้ครูฝึกสอนทำการสอนมากเป็นอันดับที่หนึ่ง และต้องการคำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งความรู้ที่จะใช้ในการศึกษาค้นคว้าเนื้อหาประกอบการสอนมากเป็นอันดับที่สอง ส่วนการได้รับความช่วยเหลือนั้น นักศึกษาได้รับความช่วยเหลือในค่านี้อยู่ในระดับปานกลางเกือบทุกประเด็น โดยได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหาในแบบเรียนภาษาไทยในระดับปานกลางเป็นอันดับแรก ส่วนที่ได้รับอยู่ในระดับน้อยนั้นก็คือ คำแนะนำในการใช้เนื้อหาเพิ่มเติมประกอบการสอนจากสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ คำแนะนำในการใช้วรรณคดีฉบับเต็มประกอบการสอน และคำแนะนำให้ใช้เนื้อหาเพิ่มเติมประกอบการสอนจากวิทยากร พจนานุกรม สารานุกรม และหนังสืออ้างอิงต่าง ๆ

เมื่อเปรียบเทียบความต้องการการนิเทศและการได้รับความช่วยเหลือเป็นรายข้อก็พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทุกประเด็น

5. ความช่วยเหลือในค่านวีสอนและกิจกรรม ที่นักศึกษาฝึกสอนวิชาเอกภาษาไทยต้องการจากอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงนั้น อยู่ในระดั้มากทุกประเด็น โดยต้องการคำแนะนำในการใช้กลวิธีใหม่ ๆ ในการสอนภาษาไทยมากเป็นอันดับแรก รองลงไปก็คือ ต้องการคำแนะนำเกี่ยวกับวิธีเร้าความสนใจของผู้เรียน ในขณะที่เดียวกัน นักศึกษาได้รับความช่วยเหลืออยู่ในระดั้มปานกลางเกือบทุกประเด็น โดยได้รับคำแนะนำในการส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนในระดั้มปานกลางเป็นอันดับแรก ส่วนความช่วยเหลือที่ได้รับอยู่ในระดั้มน้อยนั้นได้แก่ คำแนะนำในการจัดนิทรรศการทางภาษาไทย คำแนะนำในการจัดประกวด แข่งขัน และการแสดงทางภาษาและวรรณคดีไทย คำแนะนำในการเชิญวิทยากรทางภาษาไทยมาบรรยายให้นักเรียนและผู้สนใจฟัง คำแนะนำในการจัดตั้งและบริหารชุมนุมภาษาไทย และคำแนะนำในการพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่

ในทุกประเด็น ปริมาณของความต้องการและการได้รับความช่วยเหลือจะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

6. นักศึกษาฝึกสอนวิชาเอกภาษาไทย ระดั้ม ป.กศ.ชั้นสูง ต้องการความช่วยเหลือค่านการใช้สื่อการสอนภาษาไทยจากอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยง อยู่ในระดั้มากทุกประเด็น โดยต้องการคำแนะนำให้รู้จักสื่อการสอนประเภทต่าง ๆ ที่ใช้ในการสอนภาษาไทย และต้องการคำแนะนำในการเลือกใช้สื่อการสอนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีสอน และกิจกรรม อยู่ในระดั้มากเท่ากันเป็นอันดับแรก ส่วนการได้รับความช่วยเหลือทุกประเด็น นักศึกษาฝึกสอนได้รับอยู่ในระดั้มปานกลาง กล่าวคือ ได้รับคำแนะนำในการเลือกใช้สื่อการสอนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีสอน และกิจกรรมปานกลางเป็นอันดับแรก และได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งที่จะแสวงหาสื่อการสอนในระดั้มปานกลางเป็นอันดับสุดท้าย

ปริมาณความช่วยเหลือที่นักศึกษาต้องการและได้รับจากการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงในค่านนี้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทุกประเด็น

7. เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการสอนภาษาไทย นักศึกษาฝึกสอนต้องการอยู่ในระดั้มากทุกประเด็น โดยต้องการคำแนะนำในการเตรียมแบบฝึกหัดให้สอดคล้องกับ

วัตถุประสงค์ของการสอนมากเป็นอันดับแรก อันดับที่ 2 ก็คือ ต้องการคำแนะนำให้ใช้ผลการประเมินเป็นแนวทางปรับปรุงการสอนของครู ส่วนการได้รับความช่วยเหลือจากอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงนั้น นักศึกษาได้รับอยู่ในระดับปานกลางเกือบทุกประเด็น โดยได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับวิธีสังเกตนักเรียนขณะทำกิจกรรมในระดับปานกลางเป็นอันดับแรก และที่ได้รับความช่วยเหลืออยู่ในระดับน้อยคือ คำแนะนำในการคุมสอบ ซึ่งนักศึกษาต้องการมากเป็นอันดับสุดท้าย เช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบรายประเด็นแล้วพบว่า ความต้องการและการได้รับการนิเทศในค่านี้นักศึกษามีปริมาณแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

8. นักศึกษาฝึกสอนต้องการคำแนะนำช่วยเหลือในค่านี้นักศึกษาฝึกสอน วินัย และการปกครองชั้น อยู่ในระดับมากเกือบทุกประเด็น กล่าวคือ ต้องการคำแนะนำเกี่ยวกับวิธีวางตัวในฐานะเป็นที่ครูในระดับมากเป็นอันดับแรก ส่วนที่มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลางก็คือ คำแนะนำในการแต่งกายและทรงผม ในแง่ของการได้รับการนิเทศนั้น นักศึกษาฝึกสอนได้รับการนิเทศจากอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงอยู่ในระดับปานกลางทุกประเด็น โดยได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับวิธีพูดและลักษณะการพูด (เช่น น้ำเสียง ความดัง การใช้ถ้อยคำ ฯลฯ) ในระดับปานกลางเป็นอันดับแรก และได้รับคำแนะนำเพื่อแก้ปัญหาเมื่อนักเรียนไม่มาโรงเรียนหรือหนีโรงเรียนในระดับปานกลางเป็นอันดับสุดท้าย

และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบก็พบว่า ปริมาณความต้องการของนักศึกษาและปริมาณความช่วยเหลือที่นักศึกษาได้รับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทุกประเด็น

9. ในค่านี้นักศึกษาฝึกสอนวิชาเอกภาษาไทย ระดับ ป.กศ. ชั้นสูง ในวิทยาลัยครูภาคเหนือ ต้องการความช่วยเหลือในค่านี้นักศึกษาฝึกสอนจากอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยง อยู่ในระดับมากทุกประเด็น โดยต้องการความเป็นกันเองทั้งจากอาจารย์นิเทศก์และจากครูพี่เลี้ยง มากเท่ากันเป็นอันดับแรก ซึ่งในขณะเดียวกัน นักศึกษาก็ได้รับความเป็นกันเองจากครูพี่เลี้ยง และได้รับความเป็นกันเองจากอาจารย์นิเทศก์ อยู่ในระดับมากเป็นอันดับที่ 1 และ 2 ตามลำดับ ส่วนคำแนะนำที่ได้รับอยู่ในระดับมากอีกก็คือ คำแนะนำเพื่อให้มีมนุษยสัมพันธ์อันดีกับครูฝึกสอนด้วยกัน คำแนะนำจากอาจารย์นิเทศก์เพื่อให้มีมนุษยสัมพันธ์อันดีกับครู-

ที่เลี้ยง และคำแนะนำเพื่อให้มีมนุษยสัมพันธ์อันดีกับนักเรียน นอกจากนี้แล้ว นักศึกษาฝึกสอน
ได้รับคำแนะนำอยู่ในระดับปานกลาง

ปริมาณความต้องการของนักศึกษาฝึกสอนค่านมนุษยสัมพันธ์ เมื่อพิจารณาเปรียบ
เทียบกับความช่วยเหลือที่นักศึกษาฝึกสอนได้รับจากอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยง จะแตก-
ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ด้านการเตรียมตัวสอนและการทำบันทึกการสอน

จากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาฝึกสอนต้องการความช่วยเหลือในค่านนี้มากทุก
ประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องการคำแนะนำในการใช้หลักสูตรภาษาไทย และในขณะ
เดียวกัน นักศึกษาได้รับการนิเทศในค่านนี้อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ซึ่งผลการวิจัยนี้
สอดคล้องกับการวิจัยของ จิตสมร ชุมอินทรจักร ที่พบว่า ในขณะที่ทำการฝึกสอน นิสิตฝึกสอน
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประสบปัญหาในด้านการเตรียมการสอนและการทำ
บันทึกการสอน¹

โดยปกติแล้ว การเตรียมตัวของนักศึกษาก่อนที่จะออกฝึกสอนนั้น จะร่วมอยู่ในชั้น
ตอนของการศึกษาระดับปริญญาตรีต่าง ๆ ในสถาบันฝึกหัดครูด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการศึกษา
ในรายวิชาวิธีสอนวิชาทักษะภาษาไทย นักศึกษาจะได้ศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตร ประมวลการ
สอน คู่มือครู แผนการสอน และการจัดทำบันทึกการสอนวิชาภาษาไทยโดยเฉพาะ ซึ่งจำเป็น
จะต้องศึกษาจนถึงขั้นที่จะต้องนำไปปฏิบัติได้ อาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงคงเป็นเพียงผู้ชี้-
แนะเพิ่มเติม ถึงการประยุกต์สิ่งที่ได้ศึกษามาให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนเท่านั้น
เหตุที่นักศึกษาต้องการความช่วยเหลือในเรื่องนี้อยู่ในระดับมากก็คงจะเป็นเพราะในขณะที่

¹ จิตสมร ชุมอินทรจักร, "ปัญหาและความยุ่งยากที่นิสิตฝึกสอนประสบในการ
ฝึกสอนระดับมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2506."

นักศึกษากำลังเรียนรายวิชาวิธีสอนนั้น ผู้สอนคงไม่ได้เน้นให้ละเอียดเท่าที่ควร และระยะเวลาสำหรับการฝึกฝนมีน้อย คือ 1 หน่วยกิต 1 1/2 ชั่วโมง และบางวิทยาลัยกำหนดเป็น 1 หน่วยกิต 2 ชั่วโมง ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้นิเทศก์ คืออาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงที่จะต้องให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้เพิ่มเติม อย่างไรก็ตามที่นักศึกษาจะออกฝึกสอน ทางแผนกฝึกสอนในวิทยาลัยครูก็ได้จัดให้มีการอบรมปฏิบัติการก่อนการฝึกสอนสำหรับนักศึกษาอยู่แล้ว แต่ระยะเวลาและเนื้อหาที่จัดอาจมาข้างน้อยบ้างตามความสะดวกของแต่ละวิทยาลัย และเนื้อหาที่จัดให้นั้นอาจไม่เน้นเกี่ยวกับหลักสูตร ประมวลการสอน โครงการสอน คู่มือครู แผนการสอน และการทำบันทึกการสอนวิชาภาษาไทยโดยตรง ดังนั้น ผู้นิเทศก์ฝึกสอนวิชาภาษาไทย จึงควรเน้นให้นักศึกษาฝึกสอนวิชาเอกภาษาไทยได้เข้าใจและปฏิบัติได้

ก่อนนักศึกษาจะเริ่มฝึกหัดทำการสอนเป็นชั่วโมงแรก ครูพี่เลี้ยงควรสร้างความมั่นใจให้แก่นักศึกษาเพิ่มขึ้น โดยให้นักศึกษาได้มีโอกาสสังเกตการสอนของครูพี่เลี้ยงก่อน เพื่อเขาจะได้พบตัวอย่างการสอนที่พึงสมควรในสถานการณ์เช่นนั้น นักศึกษาจะได้มีโอกาสเตรียมตัวให้ดีขึ้น และเมื่อจะให้นักศึกษาเริ่มสอน ผู้นิเทศก์ควรมีโอกาสได้ตรวจแก้ไขบันทึกการสอนล่วงหน้า ซึ่งในสภาพที่ควรจะเป็นแล้ว ทั้งอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และตัวนักศึกษาก็ฝึกสอนเองควรจะได้มีการวางแผนการสอนล่วงหน้าร่วมกันก่อนด้วย

2. ค่านจุดประสงค์ของการสอนภาษาไทย

จากการวิจัยพบว่า นักศึกษาฝึกสอนวิชาเอกภาษาไทยมีความต้องการการการนิเทศในค่าน้อยอยู่ในระดับมากทุกประเด็น แต่ได้รับความช่วยเหลืออยู่ในระดับปานกลางเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นคำแนะนำในค่านการเขียนวัตถุประสงค์เพื่อสอนหลักภาษา การใช้ภาษา และวรรณคดีให้สัมพันธ์กันเท่านั้นที่นักศึกษาได้รับอยู่ในระดับน้อย ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการวิจัยของ พัชรินทร์ ลาวัดยกุล ที่พบว่า นิสิตฝึกสอนวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีปัญหาในการตั้งวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม การจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์¹

¹ พัชรินทร์ ลาวัดยกุล, "ปัญหาการสอนของนิสิตฝึกสอนวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย."

การสอนวิชาใด ๆ ก็ตาม สิ่งที่สำคัญอันดับแรกก็คือ ผู้สอนจะต้องเข้าใจและรู้จัก ทั้งวัตถุประสงค์ในการสอนเพื่อจะดำเนินการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร วิชาภาษาไทย เป็นวิชาทักษะ และการสอนทักษะให้สัมพันธ์กันเป็นกระบวนการตามธรรมชาติ ของภาษา การที่นักศึกษาฝึกสอนต้องการคำแนะนำในการสอนทักษะให้สัมพันธ์กันก็คือ ต้องการคำแนะนำให้สอนหลักภาษา การใช้ภาษา และวรรณคดีให้สัมพันธ์กันที่ดี ล้วนเป็นความ ต้องการที่สอดคล้องกับหลักของการสอนภาษา¹ และการที่นักศึกษาได้รับคำแนะนำในค่านี ในระดับปานกลางและน้อยนั้น เป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า คุณลักษณะของอาจารย์นิเทศก์ที่กำ หนดไว้เพียงว่า "อาจารย์นิเทศก์ควรจบปริญญาตรีสาขาใดก็ได้ สอนในวิทยาลัยครูมาแล้ว ไม่น้อยกว่า 3 ปี และมีประสบการณ์การสอนในระดับประถมศึกษามาก่อน" ตามที่บรรจบ วงศ์ยัง² และคณะผู้วิจัยเรื่องเดียวกันได้วิจัยพบนั้น ยังไม่น่าจะพอเพียงสำหรับการนิเทศ นักศึกษาที่สอนวิชาภาษาไทย ผู้วิจัยมีความเห็นว่าผู้นิเทศก์ฝึกสอนวิชาภาษาไทยควรจะเป็น ผู้ที่สอนวิชาภาษาไทยและเข้าใจกระบวนการสอนวิชาภาษาไทยเป็นอย่างดี และหากขาด แคลนผู้นิเทศก์วิชาภาษาไทยโดยตรง แผนกฝึกสอนอาจต้องมีการฝึกอบรมอาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยงให้เข้าใจเกี่ยวกับวิธีสอนภาษาไทยก่อนให้ทำหน้าที่นี้เทศ ก็จะต้องสอดคล้องกับ ความต้องการของนักศึกษาฝึกสอนวิชาเอกภาษาไทยมากยิ่งขึ้น

ในแง่จุดประสงค์ของการสอนภาษาไทยตามหลักสูตร และการเขียนวัตถุประสงค์ เชิงพฤติกรรมทางภาษาไทยก็เช่นกัน หากผู้นิเทศก์เข้าใจวิธีสอนภาษาไทยพอสมควรแล้ว ก็เชื่อว่าจะนิเทศให้นักศึกษาฝึกสอนเข้าใจได้ การเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมเป็นเรื่อง ยากพอสมควรสำหรับครูพี่เลี้ยง การที่นักศึกษาได้รับคำแนะนำน้อยก็คงจะเป็นเพราะครู-

¹ สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรมพรรย์, วิธีสอนภาษาไทยระดับมัธยม-ศึกษา (กรุงเทพมหานคร: แผนกวิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 92-93. (อักษราเนา).

² บรรจบ วงศ์ยัง, "บทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในวิทยาลัยครูภาคเหนือของ ประเทศไทย."

ที่เสียงยังไม่สู้เข้าใจดีนัก ฉะนั้น อาจารย์นิเทศจึงสมควรที่จะดำเนินการให้ความรู้ในเรื่องนี้ ทั้งแก่ครูที่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกสอน และในขณะเดียวกันการยกตัวอย่างมาประกอบควรนำมาจากเนื้อหาภาษาไทยที่จะใช้สอน ซึ่งจะเป็นประโยชน์มากกว่าจะยกตัวอย่างจากวิชาอื่นที่เป็นรูปธรรมกว่า

3. ค้ำเนื้อหา แบบเรียน และเอกสารประกอบ

จากการที่วิจัยพบว่า ความต้องการของนักศึกษาฝึกสอนวิชาเอกภาษาไทย อยู่ในระดับมากทุกประเด็น โดยเฉพาะการตรวจแก้เนื้อหาที่จะใช้สอนให้ถูกต้องก่อนที่จะให้ครูฝึกสอนดำเนินการสอน ส่วนการได้รับ นักศึกษาได้รับการนิเทศอยู่ในระดับปานกลางเกือบทุกประเด็น ยกเว้นคำแนะนำให้ใช้เนื้อหาเพิ่มเติมประกอบการสอน ไม่ว่าจะเป็นจากวรรณคดีฉบับเดิม จากสื่อมวลชนต่าง ๆ และจากแหล่งความรู้ทางภาษาไทย นักศึกษาฝึกสอนได้รับความช่วยเหลืออยู่ในระดับน้อย ผลการวิจัยในแง่ของความสอดคล้องกับการวิจัยของ สุจริต เพียรชอบ และอัจฉรา ประไพตระกูล ที่พบว่า นิสิตฝึกสอนคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต้องการความช่วยเหลือในค้ำเนื้อหาวิชาที่สอนอยู่ในระดับมาก¹

เมื่อพิจารณาจากข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่ให้นักศึกษาได้ตอบร่วมกับแบบสอบถามก็พบว่า นักศึกษาฝึกสอนมีปัญหาในค้ำเนื้อหาวิชาที่ใช้สอนก็เพราะ เนื้อหาที่ใช้สอนมีมาก ยาก และสับสน ซึ่งอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักศึกษาฝึกสอนต้องการการนิเทศในค้ำนี้ในระดับมาก และนอกจากนั้น ความไม่สอดคล้องกันระหว่าง เนื้อหาวิชาภาษาไทยที่นักศึกษาเรียนในสถาบันฝึกหัดครูกับ เนื้อหาที่นักศึกษาจะต้องสอนในโรงเรียน ก็คงจะเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ต้องการคำแนะนำช่วยเหลือมาก การตรวจแก้ไขเนื้อหาที่จะสอนให้ถูกต้องก่อนที่จะให้ครูฝึกสอนทำการสอนนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นมาก ครูที่เลี้ยงจะต้องรู้ล่วงหน้าว่านักศึกษาฝึกสอนสอนนักเรียนของตนเองถูกหรือผิด อาจารย์นิเทศจะต้องรู้ว่านักศึกษานำเอาความรู้

¹ สุจริต เพียรชอบ และ อัจฉรา ประไพตระกูล, รายงานการวิจัยเรื่อง ความต้องการการนิเทศของนิสิตครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 53.

สำหรับการสอนภาษาไทยในชั้นประถมศึกษา

4. งานวิจัยสอนและกิจกรรม

จากผลการวิจัยปรากฏว่า นักศึกษาฝึกสอนต้องการความช่วยเหลือในค่าน้อยอยู่ในระดับมากทุกประเด็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องการคำแนะนำในการใช้กลวิธีใหม่ ๆ ในการสอนภาษาไทยมากเป็นอันดับแรก ซึ่งตรงกับผลวิจัยของ พัชรินทร์ ลาวัญกุล ที่กล่าวว่า นิสิตฝึกสอนสายวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประสบปัญหาในการเลือกวิธีสอนให้เหมาะสมกับกิจกรรมและสภาพนักเรียน¹ และสอดคล้องกับผลวิจัยของ สุจริต เพียรชอบ และอัจฉรา ประไพตระกูล ที่พบว่า นิสิตฝึกสอนคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งในปีการศึกษา 2520 และ 2521 ต้องการความช่วยเหลือด้านเทคนิคการพลิกแพลงวิธีสอนให้เข้ากับเนื้อหาที่สอน² ส่วนการได้รับการนิเทศนั้น นักศึกษาฝึกสอนวิชาเอกภาษาไทย ป.กศ. ชั้นสูง ได้รับการนิเทศในค่านี้อยู่ในระดับปานกลางเกือบทุกประเด็น ยกเว้น คำแนะนำในการจัดนิทรรศการทางภาษาไทย ในการจัดประกวด แข่งขัน และการแสดงทางภาษาไทย ในการเชิญวิทยากรทางภาษาไทย และในการพานักเรียนออกไปศึกษา นอกสถานที่ คำแนะนำต่าง ๆ ที่กล่าวมาในตอนท้ายนี้ นักศึกษาได้รับอยู่ในระดับน้อย

ความช่วยเหลือในค่านี้นับว่าเป็นเรื่องใหญ่อีกเรื่องหนึ่ง เพราะอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงมีหน้าที่จะต้องสอนให้นักศึกษารู้จักวิธีสอน และนักศึกษาเองก็ต้องการวิธีสอนจากผู้นิเทศก์มาก การที่รับน้อยนั้นอาจมาจากหลายสาเหตุ อาจเนื่องมาจากอาจารย์นิเทศก์มีเวลาให้นักศึกษาน้อยเกินไป ครูพี่เลี้ยงอาจขาดความรู้ทางวิธีสอนใหม่ ๆ ที่จะแนะนำ หรือนักศึกษาฝึกสอนเองอาจขาดความสามารถที่จะประยุกต์วิธีการสอนต่าง ๆ

¹ พัชรินทร์ ลาวัญกุล, "ปัญหาการฝึกสอนของนิสิตฝึกสอนวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย," หน้า 94.

² สุจริต เพียรชอบ และอัจฉรา ประไพตระกูล, รายงานการวิจัยเรื่องความต้องการการนิเทศของนิสิตครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 54.

จากการศึกษาในรายวิชาวิธีสอนภาษาไทยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการฝึกสอน ในสภาพที่เป็นจริงนั้น นักศึกษาจะได้เรียนรู้และปฏิบัติเกี่ยวกับการสอนในขณะที่เรียนอยู่ในวิทยาลัยครูถึง 3 ตอนด้วยกันคือ ตอนแรกในขณะที่กำลังศึกษาในรายวิชาหลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ ต่อมาก็จะศึกษาในรายวิชาวิธีสอนวิชาเฉพาะ (คือ วิธีสอนภาษาไทย) และในตอนสุดท้ายก็คือ การอบรมปฏิบัติการก่อนการฝึกสอน ที่แผนกฝึกสอนหรือภาควิชาได้จัดขึ้น แต่นักศึกษาก็ยังต้องการความช่วยเหลือในด้านนี้อยู่ในระดับมาก และจะยังมีความมั่นใจยิ่งขึ้น หากได้มีโอกาสสังเกตการสอนทั้งจากครูพี่เลี้ยง และจากอาจารย์นิเทศก์ เพื่อจะได้มองเห็นตัวอย่างการสอนที่ดีพอสมควร ดังนั้น อาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงจึงควรช่วยเหลือในด้านวิธีสอนและกิจกรรมนี้ให้มากยิ่งขึ้น

ส่วนความช่วยเหลือแนะนำเพื่อให้จัดกิจกรรมทางภาษาไทยบางอย่าง เช่น การจัดนิทรรศการการจัดแข่งขัน ประกวด และการแสดงทางภาษาและวรรณคดี การเชิญวิทยากรมาบรรยาย การพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่นั้น ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาต้องการความช่วยเหลือในระดับมาก แต่ได้รับการนิเทศในระดับน้อย อันที่จริงกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อเสริมให้นักเรียนได้รู้จัก เข้าใจ และรักภาษาไทยยิ่งขึ้น เป็นกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนขยายขอบข่ายของความรู้เกี่ยวกับภาษา วรรณคดี และวัฒนธรรมไทย ซึ่งผู้สอนจำเป็นต้องจัดให้ผู้เรียนนอกเหนือไปจากการเรียนการสอนในห้องเรียน และนักศึกษาครูก็จำเป็นต้องเรียนรู้การจัดกิจกรรม โดยมีส่วนร่วมกิจกรรมในสถาบันฝึกหัดครู หรือร่วมจัดกิจกรรมกับครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนฝึกสอน ซึ่งสอดคล้องกับโครงการที่ จูมา กุลบันดาวาล ได้เสนอแนะไว้ในงานวิจัยของเขาว่า นักศึกษาฝึกสอนควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตร ทั้งนี้ก็เพื่อให้นักศึกษาฝึกสอนได้รับประสบการณ์ในการฝึกงานมากขึ้น¹ การที่ได้วิจัยพบว่า นักศึกษาฝึกสอนวิชาเอกภาษาไทยได้รับความช่วยเหลือน้อย อาจเป็น

¹ Juma Gul Bandawal, "A Proposed Student Teaching Program for Teacher Traing Institutions in Afghanistan," p. 3558-A.

เพราะว่า ผู้นี้เทศก์ไม่เห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรก็ได้ ดังนั้น ทั้งอาจารย์นี้เทศก์และครูพี่เลี้ยงจึงควรให้ความช่วยเหลือและแนะนำนักศึกษาฝึกสอนในเรื่องนี้ให้มากกว่าที่เป็นอยู่

5. ค่านิยมการสอนภาษาไทย

จากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาฝึกสอนวิชาเอกภาษาไทยต้องการความช่วยเหลือในค่านิยมอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องการคำแนะนำให้รู้จักสื่อการสอนประเภทต่าง ๆ ที่ใช้ในการสอนภาษาไทย และต้องการคำแนะนำในการเลือกใช้สื่อการสอนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีสอน และกิจกรรมมากเป็นอันดับแรก ส่วนการได้รับการนิเทศในค่านิยมนี้ นักศึกษาได้รับอยู่ในระดับปานกลางทุกประเด็น

ครูส่วนมากมักจะเข้าใจว่า สื่อการสอนภาษาไทยก็คือ บัตรคำ เอกสาร และรูปภาพเท่านั้น หากได้เข้าใจไปถึงสื่อการสอนประเภทเครื่องมือด้วยไม่ ค่ายเหตุนี้เอง ผลการวิจัยจึงปรากฏว่า นักศึกษาฝึกสอนภาษาไทยต้องการจะรู้จักสื่อการสอนประเภทอื่น ๆ ที่นอกเหนือไปจากสื่อการสอนที่เป็นตัวอักษร รูปภาพ หรือข้อความ นับว่าเป็นภาวะที่ทั้งอาจารย์นี้เทศก์และครูพี่เลี้ยงจะต้องแนะนำให้ให้นักศึกษาได้ใช้สื่อการสอนอื่น ๆ ที่นอกเหนือออกไป เช่น เทปบันทึกเสียง วิทยุ ภาพโปรเจกต์ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการเล่นเกม นอกจากจะแนะนำให้ให้นักศึกษาได้รู้จักใช้สื่อการสอนเหล่านี้แล้ว ผู้นี้เทศก์ควรจะได้แนะนำให้รู้จักผลิตสื่อการสอนแบบง่าย ๆ รู้จักวิธีใช้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เนื้อหาบทเรียน วิธีสอนและกิจกรรม รู้จักวิธีเก็บรักษาและซ่อมแซมสื่อการสอนให้คงสภาพดีพร้อมที่จะนำมาใช้ได้ทุกเวลาอีกด้วย

ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกสอนในโรงเรียนฝึกสอนก็คือการขาดแคลนแหล่งที่จะอำนวยความสะดวกในค่านิยมการสอน¹ สถาบันฝึกหัดครูควรจะ

¹ ฉันทลักษณ์ ศรีนิลทา, "บทบาทของอาจารย์ช่วยฝึกสอนที่มีต่อการฝึกสอน,"

จัดตั้งศูนย์บริการ เกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน เพื่อบริการให้ยืมสำหรับนักศึกษาฝึกสอนและโรงเรียนฝึกสอนขึ้น และอาจแนะนำให้กลุ่มโรงเรียนจัดตั้งศูนย์ประเภทนี้เพิ่มขึ้น โดยมีสถาบันฝึกหัดครูในท้องถิ่นเป็นผู้ช่วยเหลือ ก็อาจเป็นประโยชน์แก่นักศึกษาฝึกสอนได้มากยิ่งขึ้นไปกว่านั้น หากจะได้มีการฝึกอบรมปฏิบัติการสื่อการสอนแก่ครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกสอนในแต่ละสายวิชาเป็นคราว ๆ โดยจัดเนื้อหาให้สอดคล้องกับบทเรียนของนักเรียน ก็จะทำให้ความขาดแคลนอุปกรณ์และสื่อการสอนหมดไปอย่างแน่นอน

6. ก้า่นการวัดและประเมินผลการสอนภาษาไทย

จากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาฝึกสอนต้องการความช่วยเหลือในค้ำนนี้้อยู่ในระค้ำมมากทุกประเค้่น โดยเฉพาะความช่วยเหลือในค้ำนการเตรียมนแบบฝึกหัดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการสอน และค้ำแนะนำในการจัดทำข้อทดสอบวิชาภาษาไทยในรูปแบบต่าง ๆ ส่วนการได้รับความช่วยเหลือนั้น นักศึกษาได้รับการนิเทศอยู่ในระค้ำปานกลางเกือบทุกประเค้่น ยกเว้นค้ำแนะนำในการคุมสอบที่ค้ำรับอยู่ในระค้ำน้อย ในแง่ของความค้ำงการนั้น ตรงกับผลการวิจัยของ สุจริต เพียรชอบ และอัจฉรา ประไพตระกูล ที่พบว่า นิสิตฝึกสอนคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต้องการความช่วยเหลือในการออกข้อสอบแบบปรนัย และอัตนัย และการมอบหมายงานให้นักเรียนทำเป็นคะแนนเก็บ¹ ทั้งนี้คงเป็นเพราะการออกข้อสอบวิชาภาษาไทยแบบอื่น ๆ นอกเหนือจากแบบอัตนัย นับว่าเป็นเรื่องยากที่จะวัดความสามารถทางการใช้ภาษาของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง ดังนั้น ค้ำแนะนำเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดทำข้อทดสอบวิชาภาษาไทยจึงเป็นสิ่งที่อาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงจะต้องแนะนำนักศึกษฝึกสอนอยู่เสมอ

นอกจากนั้น ค้ำแนะนำเกี่ยวกับการประเมินผลนักเรียนจากกิจกรรม งานที่มอบหมาย แบบฝึกหัด และการสอบ การใช้ผลการประเมินเป็นแนวทางสำหรับปรับปรุงการสอน และเป็นแนวทางสำหรับการส่งเสริมและชอมเสริมการเรียนของนักเรียน รวมทั้งค้ำแนะนำ

¹ สุจริต เพียรชอบ และอัจฉรา ประไพตระกูล, รายงานการวิจัยเรื่อง ความค้ำงการการนิเทศของนิสิตครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 54.

ในการคุมสอบก็เป็นสิ่งที่อาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงจะต้องให้ความช่วยเหลือแนะนำ เพราะงานดังกล่าวเป็นงานในหน้าที่ครู ที่นักศึกษาครูจะต้องรู้ เข้าใจ และปฏิบัติได้ อันที่จริง นักศึกษาได้เคยศึกษาเกี่ยวกับการวัดผล การสอบ และการประเมินผลมาแล้ว แต่ที่มีความต้องการคำแนะนำเพื่อการวัดผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์นั้น เป็นการประยุกต์เนื้อหาวิชาที่ได้เคยศึกษามาจากสถาบันฝึกหัดครู อาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงจึงต้องคอยแนะนำช่วยเหลือในแง่ของการประยุกต์ทฤษฎีมาปฏิบัติให้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชิน บุญญาณภาพ ที่ว่า "อาจารย์นิเทศก์ควรทำหน้าที่ตรวจตราและติดตามว่านักศึกษานำหลักการและทฤษฎีที่เรียน มาปฏิบัติเพียงใด" ¹

วงการศึกษานในประเทศเรายึดถือหลักการวัดผลและการประเมินผลเป็นเรื่องใหญ่พอสมควร แต่ก็มักจะขาดความเข้าใจในเรื่องนี้กันอย่างแท้จริง โดยคิดว่าวัดเพื่อสอบได้และสอบตกกันเท่านั้น แทนที่จะเข้าใจให้ถูกต้องว่า เป็นการวัดผลประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนของผู้เรียนและการสอนของครู ในการเตรียมครู ผู้ที่เกี่ยวข้องจึงจำเป็นต้องกวาดขันและสร้างความเข้าใจให้กับนิสิตนักศึกษาครู ภาระของผู้นิเทศก์ในค้ำนี้จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งไม่ค้อยไปกว่า ค้ำนวัตถุประสงค์ของการสอน ค้ำนเนื้อหา ค้ำนวิธีสอนและกิจกรรมเลย การที่ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาฝึกสอนวิชาเอกภาษาไทยได้รับการนิเทศในค้ำนี้อยู่ในระดับปานกลางและน้อยนั้น อาจเนื่องมาจากขาดความเอาใจใส่จากผู้นิเทศก์ ทั้งจากสถาบันฝึกหัดครูและโรงเรียนฝึกสอน

7. ค้ำนบุคลิกภาพ วินัย และการปกครองชั้น

ผลการวิจัยปรากฏว่า นักศึกษาฝึกสอนมีความต้องการการนิเทศค้ำนี้อยู่ในระดับมากเกือบทุกประเด็น เช่นคำแนะนำเกี่ยวกับวิธีวางตัวในฐานะเป็นครู เป็นต้น ยกเว้น คำแนะนำเกี่ยวกับการแต่งกายและทรงผมที่นักศึกษาต้องการในระดับปานกลาง ส่วนการได้รับ

¹ ชิน บุญญาณภาพ, "บทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในวิทยาลัยครูภาคใต้ของประเทศไทย," หน้า 135.

การนิเทศ นักศึกษาได้รับความช่วยเหลือในระดับปานกลางทุกประเด็น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยหลายเรื่อง อาทิเช่น ผลการวิจัยของ สุจริต เพียรชอบ และอัจฉรา ประไพตระกูล ที่พบว่านิสิตฝึกสอนคณะครุศาสตร์ ปีการศึกษา 2521 ต้องการความช่วยเหลือมากกว่านิสิตฝึกสอนปีการศึกษา 2520 ในเรื่อง การวางตนในฐานะครู การปรับปรุงบุคลิกภาพที่เหมาะสม และการแต่งกาย¹ ผลการวิจัยของ นารา สุภรณ์ ที่พบว่า นิสิตฝึกสอนยังบกพร่องในการดูแลและจัดระเบียบของชั้นเรียนในขณะสอน² ผลการวิจัยของ วิฑูรย์ บุญวานิช ที่พบว่า นิสิตฝึกสอนยังบกพร่องในการยอมรับคำวิจารณ์ และการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์³ ผลการวิจัยของ ประนอม เกษชัย ที่พบว่า นักศึกษาฝึกสอนมีปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมชั้นเรียน⁴ และผลการวิจัยของ นาทยา ภัทรแสงไทย ที่พบว่า ครูพี่เลี้ยงเห็นว่านักศึกษาฝึกสอนยังมีบุคลิกภาพและการแต่งกายไม่เหมาะสม⁵

นักศึกษาฝึกสอนระดับ ป.กศ.ชั้นสูง ส่วนใหญ่มีอายุ 20 ปี และเพิ่งสำเร็จการศึกษาจากชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มาเพียงปีกว่า ๆ เท่านั้น ดังนั้น การวางตัวเป็นผู้นใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฐานะเป็นครูจะมีปัญหามาก ตัวนักศึกษาฝึกสอนเองก็ยังไม่ทราบแน่ชัดว่าจะวางตัวอย่างไรดี เพราะจะต้องเป็นทั้งนักศึกษาคนหนึ่งและครูคนหนึ่งในเวลาเดียวกัน ดังนั้น จึงเป็นภาระของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนฝึกสอนที่ควรจะยอมรับนักศึกษาในฐานะ

¹ สุจริต เพียรชอบ และอัจฉรา ประไพตระกูล, รายงานการวิจัยเรื่อง ความต้องการการนิเทศของนิสิตครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 54-55.

² นารา สุภรณ์, "ทัศนคติของอาจารย์ช่วยฝึกสอนที่มีต่อนิสิตที่ทำการฝึกสอนในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น."

³ วิฑูรย์ บุญวานิช, "ทัศนคติของอาจารย์ช่วยฝึกสอนที่มีต่อนิสิตฝึกสอน คณะครุศาสตร์ ปีการศึกษา 2506."

⁴ ประนอม เกษชัย, "ปัญหาการฝึกสอนของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่."

⁵ นาทยา ภัทรแสงไทย, "ปัญหาการฝึกสอนของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร."

เพื่อร่วมงานมากกว่าที่จะให้อยู่ในฐานะที่ต่ำกว่า ซึ่งอาจทำได้โดยการแนะนำในตอนแรก เพื่อให้นักเรียนเข้าใจว่า นักศึกษาฝึกสอนเป็นครูใหม่คนหนึ่งที่จะมาให้ความรู้แก่นักเรียน พยายามทำให้นักเรียนเคารพและเชื่อฟังตามสมควร ในขณะที่เดียวกัน ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ก็ควรจะยอมรับการแสดงออกของนักศึกษาฝึกสอนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เมื่ออยู่ต่อหน้านักเรียนไม่ควรจะขมขื่นด้วยวาจาหรือการกระทำ การตำหนิการสอนและการแสดงออก ในทางที่ผิดของนักศึกษานั้น ผู้นิเทศก์ก็ควรกระทำด้วยความนุ่มนวล อย่าทำให้นักศึกษาฝึกสอนเสียหน้า ในขณะเดียวกัน ก็ควรเอาใจใส่ ให้ความอบอุ่นใจต่อการวางตัว และการปฏิบัติต่อนักเรียนของนักศึกษาอยู่เสมอ ครูพี่เลี้ยงบางคนมักจะเข้าใจว่า นักศึกษาฝึกสอนมาช่วยแบ่งเบาภาระในการสอนของตนไปแล้ว จึงมักจะปล่อยปละละเลยให้นักศึกษาฝึกสอนอยู่ตามลำพังกับนักเรียน ซึ่งไม่เหมาะสมนัก ครูพี่เลี้ยงควรที่จะแนะนำ "วิธีการวางตัว" ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของนักศึกษา แนะนำวิธีปฏิบัติตนตามกาลและเทศะต่าง ๆ

8. ค่านิยมสัมพันธ

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาฝึกสอนต้องการความช่วยเหลือในระดับมากทุกประเด็น โดยต้องการความเป็นกันเองทั้งจากอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงอยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรกเท่ากัน ส่วนการไ้รับนั้น นักศึกษาไ้รับความเป็นกันเองจากครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ไ้รับคำแนะนำให้มีมนุษยสัมพันธ์อันดีกับครูฝึกสอนด้วยกันเอง กับครูพี่เลี้ยง และกับนักเรียนอยู่ในระดับมาก ส่วนประเด็นอื่นนอกจากนี้ นักศึกษาไ้รับการนิเทศอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการวิจัยของ พิสง ธรรมพันทา ที่พบว่า นักศึกษาฝึกสอนต้องการความอบอุ่นจากอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยง ¹

การที่นักศึกษาฝึกสอนมีความต้องการการนิเทศในค่านิยมสัมพันธอยู่ในระดับมากนั้น ก็ชี้ให้เห็นว่า นักศึกษาพยายามที่จะสร้างมนุษยสัมพันธ์กับบุคลากรทุกฝ่าย ในโรงเรียน

¹ พิสง ธรรมพันทา, "ปัญหาการฝึกสอนของวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา."

และชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ และเขาค้มองเห็นถึงความเกี่ยวข้องระหว่างมนุษยสัมพันธ์กับการเรียนการสอนในห้องเรียน ซึ่งเป็นความจริงที่ว่า หากมนุษยสัมพันธ์ที่ดีก็จะเกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน และช่วยให้การทำงานร่วมกันดีขึ้น การจะให้ความช่วยเหลือในค่านมนุษยสัมพันธ์แก่นักศึกษาฝึกสอนนั้น ทั้งอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงจะต้องทำคนให้เป็นตัวอย่างที่ดีในค่านมนุษยสัมพันธ์กันก่อน โดยให้ความเป็นกันเองกับนักศึกษาฝึกสอนให้มากขึ้นพอที่จะทำให้ นักศึกษากล้าพอจะปรึกษาและขอความช่วยเหลือได้โดยไม่เกรงว่าจะเป็นการรบกวนจนเกินไป และต้องให้ความช่วยเหลือแนะนำในทุกด้านอย่างเป็นกันเองด้วย หลังจากนั้น ผู้นิเทศก์จึงแนะนำให้ นักศึกษาฝึกสอนปฏิบัติตาม การประชุมปรึกษาเกี่ยวกับการสอนของนักศึกษา และเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นทางที่จะสร้างมนุษยสัมพันธ์ได้ ซึ่งควรจัดให้มีขึ้นเป็นประจำ และผู้ที่เข้าร่วมประชุมควรมีทั้ง 3 ฝ่ายด้วยกัน คือ นักศึกษาฝึกสอน ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ ในขณะที่เกี่ยวกับการขจัดปัญหาอันจะเกิดขึ้นในค่านมนุษยสัมพันธ์นั้น ทั้งครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ควรร่วมมือกันป้องกันก่อนที่ปัญหาจะเกิดขึ้น ปัจจุบันนี้การฝึกสอนของวิทยาลัยครูมีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนอยู่มาก อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกสอนควรร่วมมือกันพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ชุมชน และวิทยาลัยให้มากขึ้นด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรการฝึกหัดครู พ.ศ.2519

1.1 เนื่องจากหลักสูตรการฝึกหัดครู พ.ศ.2519 ของสภาการฝึกหัดครู ไม่มีหลักสูตรระดับที่ต่ำกว่าหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ฉะนั้นผู้ที่เรียนจบหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงจึงมีแนวโน้มที่จะออกไปสอนในระดับประถมศึกษา จึงมีความคิดเห็นว่า หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงไม่ควรจะจัดโปรแกรมวิชาเฉพาะ (วิชาเอก-วิชาโท) ให้ให้นักศึกษาได้เรียนในระดับนี้ ควรกำหนดให้เรียนเป็นวิชาพื้นฐาน ทั้งนี้ก็เพื่อจะได้ศึกษาให้แม่นยำและลึกซึ้งในเนื้อหาหลาย ๆ หมวดวิชา ซึ่งจะสอดคล้องกับการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา ที่กำหนดให้ครูคนเดียวสอนได้หลายวิชา

1.2 ในเชิงปฏิบัตินั้น การดำเนินการสอนเนื้อหาวิชาวิธีสอนวิชาเฉพาะยังแยกกันอยู่ เช่น รายวิชา ศึกษา 231 วิธีสอนกลุ่มทักษะ (2/3) อาจต้องใช้ผู้สอนถึง 3 คน แยกกัน คือ ผู้สอนวิธีสอนภาษา 1 คน ผู้สอนวิธีสอนคณิตศาสตร์ 1 คน และผู้สอนวิธีสอนภาษาอังกฤษอีก 1 คน แม้เนื้อหาบางอย่างจะสัมพันธ์กันได้ แต่วิธีการบางอย่างและการฝึกปฏิบัติยังต้องใช้เวลาในการฝึกฝนแยกกัน ทั้งนี้ หลักสูตรจึงควรแยกรายวิชานี้ออกเป็น 3 รายวิชา คือ วิธีสอนภาษาไทย วิธีสอนคณิตศาสตร์ และวิธีสอนภาษาอังกฤษ โดยกำหนดหน่วยกิต/ชั่วโมง เป็นรายวิชาละ 1 หน่วยกิต 2 ชั่วโมง หรือมากกว่านี้ และการพิจารณาปรับปรุงนี้ ควรจะรวมไปถึงการปรับปรุงรายวิชา ศึกษา 232 วิธีสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตด้วย ทั้งนี้เพราะรายวิชาทั้งสองเป็นรายวิชาที่ผู้เรียนต้องนำไปใช้ในการฝึกสอนและในอาชีพครูมากที่สุด

1.3 หลักสูตรควรกำหนดระยะเวลาปฏิบัติงานฝึกสอนตามรายวิชา ศึกษา 234 ประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติ 1 (5 หน่วยกิต/ครึ่งภาคเรียน) ให้มากกว่านี้ โดยควรกำหนดระยะเวลาสำหรับการฝึกสอนเป็น 1 ภาคเรียน เพื่อให้ทางแผนกฝึกสอน คณะอาจารย์นิเทศก์ และนักศึกษาฝึกสอนปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ตามแนวการสอนที่กำหนดไว้ในหลักสูตร คือ ปรุมนิเทศก่อนการฝึกสอน ออกปฏิบัติการสอน และสัมมนาภายหลังการฝึกสอน

1.4 รายวิชาศึกษา 233 หลักสูตรและแบบเรียนประถมศึกษา ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรให้เป็นวิชาเลือกนั้น ควรจัดเป็นวิชาบังคับสำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง เพื่อเป็นแนวทางสำคัญในการศึกษารายวิชาวิธีสอนและการฝึกสอนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในสถาบันฝึกหัดครู

2.1 เพื่อให้ให้นักศึกษามีความคุ้นเคยกับวิธีสอนที่สามารถจะนำไปสอนในระดับประถมศึกษาได้ ผู้สอนในสถาบันฝึกหัดครูควรใช้กลวิธีสอน ขั้นตอนการสอน สื่อการสอน และการวัดและประเมินผลการสอนในแบบต่าง ๆ เพื่อให้นักศึกษาได้สังเกตเห็นข้อดีและข้อบกพร่องต่าง ๆ และจะได้จดจำนำไปใช้ต่อไป

2.2 การเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ ในสถาบันฝึกหัดครู อาจารย์ผู้สอนควรชี้ช่องทาง แนะนำ และสนับสนุน ให้นักศึกษาได้มีโอกาสเข้าไปทำความเข้าใจ เข้าใจ

และคุ้นเคยกับโรงเรียน ครู และนักเรียน รวมทั้งกระบวนการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาให้มากขึ้น โดยผู้สอนอาจกำหนดให้นักศึกษาไปสังเกตโรงเรียน นักเรียน และกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียน หรือเข้าไปช่วยเหลือครูในโรงเรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ ในภารกิจของครู ฯลฯ

2.3 เนื้อหา ตัวอย่าง และบทฝึกปฏิบัติในการสอนรายวิชาต่าง ๆ ในสถาบันฝึกหัดครู ไม่เฉพาะในรายวิชาวิธีสอนเท่านั้น ผู้สอนควรเลือกสรรให้เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่จะใช้สอนในระดับประถมศึกษาให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

2.4 ภาควิชาต่าง ๆ ควรเปิดโอกาสให้อาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาฝึกสอนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาและการจัดการเรียนการสอนของภาควิชา เพื่อที่จะได้ทราบว่า นักศึกษาฝึกสอนได้นำความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งกลวิธีต่าง ๆ ไปใช้ในการฝึกสอนได้คือเพียงใด และการจัดการเรียนการสอนของภาควิชาสอดคล้องกับการฝึกสอนของนักศึกษามากเพียงใด

2.5 กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จัดขึ้นในสถาบันฝึกหัดครู ควรพิจารณาให้เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนการสอน นักเรียน โรงเรียนประถมศึกษา และชุมชน โดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับนักเรียนและโรงเรียนในท้องถิ่นที่สถาบันฝึกหัดครูนั้น ๆ ตั้งอยู่ ควรมีให้มากเป็นพิเศษ

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการฝึกสอน

3.1 แผนกฝึกสอนควรกำหนดให้นักศึกษาออกฝึกสอนในช่วงสุดท้ายของหลักสูตรคือในภาคปลายของปีที่จะสำเร็จการศึกษา ทั้งนี้ก็เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนเนื้อหาวิชาการต่าง ๆ ให้เพียงพอและพร้อมที่จะออกฝึกสอน

3.2 หากหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับชั้นสูงยังกำหนดให้นักศึกษาต้องเรียนวิชาเอก-วิชาโทดังเช่นปัจจุบัน แผนกฝึกสอนควรกำหนดให้นักศึกษาได้ฝึกสอนวิชาเอกและวิชาโทให้มีจำนวนชั่วโมงมากกว่าวิชาอื่นที่นักศึกษาไม่ได้เรียนเนื้อหาวิชาอย่างลึกซึ้ง

3.3 แผนกฝึกสอนควรเตรียมการล่วงหน้าระยะยาว และแจ้งให้ภาควิชา

ที่เกี่ยวข้องและนักศึกษาที่จะออกฝึกสอนไ้ทราบแต่เนิ่น ๆ เกี่ยวกับโรงเรียน ชั้นเรียนและวิชาที่จะให้ทำการสอน

3.4 แผนกฝึกสอนและภาควิชาที่เกี่ยวข้องควรมีบทบาทสำคัญในการเตรียมนักศึกษาให้พร้อมก่อนที่จะให้ออกฝึกสอน โดยจัดให้มีการประชุมพิเศษ และการอบรมปฏิบัติการ เพื่อเตรียมการก่อนออกฝึกสอน ในกำหนดเวลา เนื้อหา และวิธีการที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่นักศึกษาจะออกไปพบจริงในขณะฝึกสอน

3.6 แผนกฝึกสอนและภาควิชาที่เกี่ยวข้องควรร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในการสรรหาอาจารย์นิเทศก์ที่มีประสิทธิภาพจากภาควิชา และควรกำหนดให้อาจารย์นิเทศก์ได้ทำหน้าที่นี้เทศในสายวิชาของตน

3.6 เพื่อกระตุ้นให้ผู้นิเทศก์มีความรับผิดชอบยิ่งขึ้น และเพื่อสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้นิเทศก์ด้วยกัน แผนกฝึกสอนควรจัดให้มีการประชุมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการนิเทศฝึกสอน กลวิธีสอนวิชาเฉพาะ การผลิตและใช้สื่อการสอน และการวัดและการประเมินผลการสอนในแต่ละสายวิชาโดยเฉพาะ ให้แก่อาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยง ก่อนที่จะส่งนักศึกษาออกไปฝึกสอน และควรจัดประชุมสัมมนาเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่งภายหลังการฝึกสอนของนักศึกษา

3.7 แผนกฝึกสอนและภาควิชาที่เกี่ยวข้องควรร่วมมือกันจัดตั้งศูนย์เอกสารทางวิชาการ สื่อการสอน และวัสดุที่เกี่ยวข้องกับการฝึกสอนขึ้นในสถาบันฝึกหัดครู และควรดำเนินการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ และพยายามขยายการจัดตั้งศูนย์ในลักษณะนี้ไปตามกลุ่มโรงเรียนต่าง ๆ

3.8 แผนกฝึกสอนควรจัดทำคู่มือการฝึกสอนให้ละเอียดพอที่จะให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการฝึกสอน แก่ครูใหญ่ ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ และนักศึกษาฝึกสอน นอกจากนั้น ควรจัดทำเอกสารรายงานข่าวการฝึกสอนเป็นระยะ ๆ ด้วย

4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนิเทศ

4.1 ทั้งอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงควรให้ความเป็นกันเองกับนักศึกษา

ฝึกสอน ให้มากพอที่จะทำให้ นักศึกษาฝึกสอนกล้าพอจะขอคำแนะนำและความช่วยเหลือในค้ำนต่าง ๆ แม้แต่ปัญหาส่วนตัว

4.2 อาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงควรร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในการวางแผน การสอน การสังเกตการสอน และการประเมินผลการสอนของนักศึกษา รวมทั้งควรประสานงานกันในการให้คำแนะนำช่วยเหลือ อย่าให้เกิดข้อขัดแย้งในคำแนะนำนั้น ๆ

4.3 ครูพี่เลี้ยงควรยอมรับนักศึกษาในฐานะเพื่อนร่วมงานคนหนึ่ง การแนะนำ และตักเตือนนักศึกษาฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงควรใช้ความนุ่มนวล อย่าให้นักศึกษาฝึกสอนเสียหน้า

4.4 ผู้นิเทศก์ควรปรับปรุงตนเองและไม่หาความรู้ อยู่เสมอในค้ำนกลวิธีนิเทศและเนื้อหาทางวิชาการ การให้ความช่วยเหลือแนะนำในเรื่องที่ผู้นิเทศยังไม่เข้าใจหรือเข้าใจไม่แจ่มแจ้ง ก็ควรใช้วิธีแนะนำแหล่งความรู้ หรือไปค้นคว้าสอบถามให้รู้แจ่มแจ้งแล้วจึงมาแนะนำ ไม่ควรบอกปิดคำขอร้องของนักศึกษา

4.5 ทั้งอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงควร เป็นอย่างที่ดีในค้ำนกลวิธีสอน การใช้สื่อการสอน และการวัดและประเมินผลการสอน จนสามารถสาธิตให้นักศึกษาฝึกสอนสังเกตการสอนของตนได้ และสามารถแนะนำกลวิธีต่าง ๆ ได้

4.6 อาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงควร เป็นตัวอย่างที่ดีในค้ำนบุคลิกภาพ การปกครอง และมนุษยสัมพันธ์ และสามารถแนะนำช่วยเหลือนักศึกษาฝึกสอนในค้ำนนี้ได้

5. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

5.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเกี่ยวกับความต้องการการนิเทศและการได้รับความช่วยเหลือของนักศึกษาฝึกสอนวิชาเอกภาษาไทย าระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง ในวิทยาลัยครูภาคเหนือ เท่านั้น เพื่อให้งานนิเทศฝึกสอนสอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาในแต่ละสถาบันยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะว่า ควรจะได้มีการวิจัยในลักษณะนี้ เฉพาะแต่ละสถาบัน เพราะจะได้เข้าใจจุดบกพร่องและปรับปรุงวิธีการผลิตครูให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

5.2 ควรจะมีการวิจัยในลักษณะเช่นนี้กับนิสิตนักศึกษาครูในระดับอื่น ๆ และในสาขาวิชาอื่น ๆ เพิ่มเติม

5.3 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบความต้องการและการได้รับการนิเทศ ของครูประจำการในสาขาวิชาต่าง ๆ ในโรงเรียนและสถาบันต่าง ๆ เช่น สถาบันในสังกัดกรมสามัญศึกษา กรมอาชีวศึกษา กรมการฝึกหัดครู และกรมพลศึกษา เพื่อช่วยให้ศึกษานิเทศก์ของกรมต่าง ๆ ทำการนิเทศอบรมได้ถูกต้อง

5.4 ควรมีการวิจัยเพื่อประเมินผลโครงการจัดประสบการณ์วิชาชีพของสถาบันฝึกหัดครูทั้งหลายเป็นระยะ ๆ ทั้งนี้เพื่อจะได้ทราบสภาพการณ์ปัจจุบัน และวางแผนการจัดโครงการประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติในอนาคตให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น.

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย